

espeleòleg

nº 40

1994

ERE

quaranta
anys
d'espeleologia

ERE-CEC

Redacció i administració:
Paradís, 10 - 08002 Barcelona
Tel. 315 23 11

Director:
Martí Romero i Rector

Consell de redacció:
Antoni Amenós i Vidal, Miquel Bosch
i Serra, Antoni Inglès i Alcon.

Col·laboradors:
Iolanda Serena i Aznar, Toni Nubiola i Borri

Disseny i producció:
Antoni Inglès

Correcció:
Josep Mª Cervelló i Torroella,
Meritxell Esteve i Guàrdia

Publicitat:
Equip de Recerques Espeleològiques
Centre Excursionista de Catalunya
Paradís, 10 - 08002 Barcelona
Tel. 315 23 11

Fotomecànica:
FIMAR, Tel. 339 22 29
PACMER, Tel. 491 48 47

Impressió:
EMSA, Tel. 454 64 00

Dipòsit legal: B 22844-1967

**PREGUEM EL BSCANVI
SE RUEGA INTERCAMBIO
ON PRIE L'EXCHANGE
PLEASE EXCHANGE
PREGIAMO DI SCAMBIARE**

- Els articles publicats a **espeleòleg** expressen l'opinió dels seus autors.
- La revista **espeleòleg**, editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.
- El Copyright dels articles pertany als respectius autors. Per tant, queden rigorosament prohibides les reproduccions, per qualsevol sistema, dels articles de la revista **espeleòleg** sense permís escrit dels propietaris del copyright.

espeleòleg

Butlletí d'informació i relació

EQUIP DE RECERQUES ESPELEOLÒGIQUES
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

ANY XXIX N° 40 VOL.5 JULIOL 1994

INDEX

- 4 **EDITORIAL**
- 4 **Els Presidents de l'E.R.E.**
- 5 **L'espeleologia al Centre abans de l'E.R.E.**
Martí Romero i Rector
- 9 **La fundació: de l'A.E.C. al C.E.C. (1952-1955)**
Joaquim Gràcia i Lorès
- 12 **Els primers anys al C.E.C. (1955-1962)**
Joaquim Gràcia i Lorès
- 15 **Algunes vivències dels anys seixanta**
Oleguer Escolà i Boada
- 22 **L'E.R.E. a Catalunya: 1972-1992**
Valentí Zapater i Barros
- 28 **Ses Illes: un paradís espeleològic**
Xavier López i Mateo
- 30 **Activitats remarcables a l'estat espanyol (1972-1992)**
Alfred Montserrat i Nebot
- 34 **La immersió a l'E.R.E.**
Albert Martínez i Rius
- 39 **L'E.R.E. rodamón**
Montserrat Ubach i Tarrès
- 49 **Les activitats de l'E.R.E. a Al-Andalus**
Antoni Inglès i Alcon
- 58 **Les campanyes de l'E.R.E. a l'Alt Aragó (1963-1992)**
Miquel Bosch i Serra
- 69 **Arañonera, un viatge iniciàtic**
Josep Maria Cervelló i Torrella
- 78 **L'E.R.E. i els estaments federatius espeleològics catalans**
Josep M. Miñarro
- 80 **L'E.R.E. i els curssets**
(Una visió subjectiva-objectiva dels curssets de l'E.R.E.)
Antoni Amenós i Vidal
- 88 **Les publicacions a l'E.R.E.**
Martí Romero i Rector
- 93 **L'aportació de l'E.R.E. a les ciències del carst**
Josep Maria Cervelló i Torrella
- 96 **L'E.R.E. i els animals cavernícoles**
Oleguer Escolà i Boada
- 99 **Descripció de nous taxons d'araneïds cavernícoles**
Carles Ribera i Almerje
- 101 **E.R.E., present i ...**
Antoni Amenós i Vidal
- 102 **Activitats E.R.E. / Bibliospeleo / Grans cavitats mundials**
- 104 **Relació de socis E.R.E. 1955/1992**
- 105 **Índex general Espeleòleg 36-40**

Els primers anys al C.E.C. (1955-1962)

Joaquim Gràcia i Lorés

En el reduïdíssim món espeleològic català dels anys cinquanta un canvi d'entitat pràcticament en bloc com el protagonitzat per l'E.R.E. va donar molt a parlar. El que sí és cert és que quaranta anys d'història han donat per parlar-ne molt, bé o malament ja no som nosaltres els més indicats per dir-ho.

LA MARXA DE L'A.E.C.

L'origen de la sortida de l'E.R.E. de l'A.E.C. fou arran de les divergències sorgides amb motiu de la presentació de l'Antoni Ballester com a candidat a la presidència de l'A.E.C., amb el suport de la totalitat dels membres més veterans del grup, enfront de la candi-

datura "oficial" que es presentava a l'Agrupació. Com en tota confrontació amb plantejaments diferents sovint es diuen coses que potser valdria més no haver-les pensat. I algunes que es van dir, afectaven les primeres espeleòlogues i van ser considerades força ofensives pels seus companys.

En aquestes circumstàncies, el

company Joaquim Gràcia i Lorés, que pertanyia des del setembre de 1952, al Centre Excursionista de Catalunya i era membre de la Junta de la Secció de Geografia i Ciències Naturals, va exposar a aquesta els problemes de l'E.R.E. i el seu desig d'incorporar-se en bloc al C.E.C., la qual cosa fou assumida per la Junta de la Secció i tramesa a la Junta Directiva del Centre, que aprovà l'ingrés a les juntes del 19-04-55 i 10-05-55.

Ja que s'extraviaren dos llibres d'actes de la Secció de Geografia i que l'E.R.E. no va portar llibre d'actes fins ben entrats els anys seixanta, no hi ha gaires dades escrites d'aquest període.

Existeix un "Informe de la Comisión Técnica de Exploraciones Subterráneas" que data del 4 de juny de 1954 (data errada ja que correspon a 1955, com es desprèn del text), en què es tracta de la liquidació de les relacions entre l'E.R.E. i l'A.E.C. en la qual s'esmenta a Eduard Pomerol com "que había venido actuando como Presidente del grupo E.R.E."

Aquest informe, signat per en Francesc Vicens i bastant salomònic, obliga a lliurar a l'A.E.C. tota la documentació, llibre d'activitats inclòs; i per tant no n'hem pogut disposar. Per l'altre costat hom autoritza a utilitzar el nom d'E.R.E. lliurement (actualment està registrat), atès que en cap moment l'A.E.C. va donar carta de naturalesa a l'E.R.E. ni com a grup especialitzat ni com a subsecció.

A partir d'aquest moment, les activitats de l'E.R.E. queden reflectides a la "Circular para los socios" (el Butlletí) del Centre Excursionista de Catalunya.

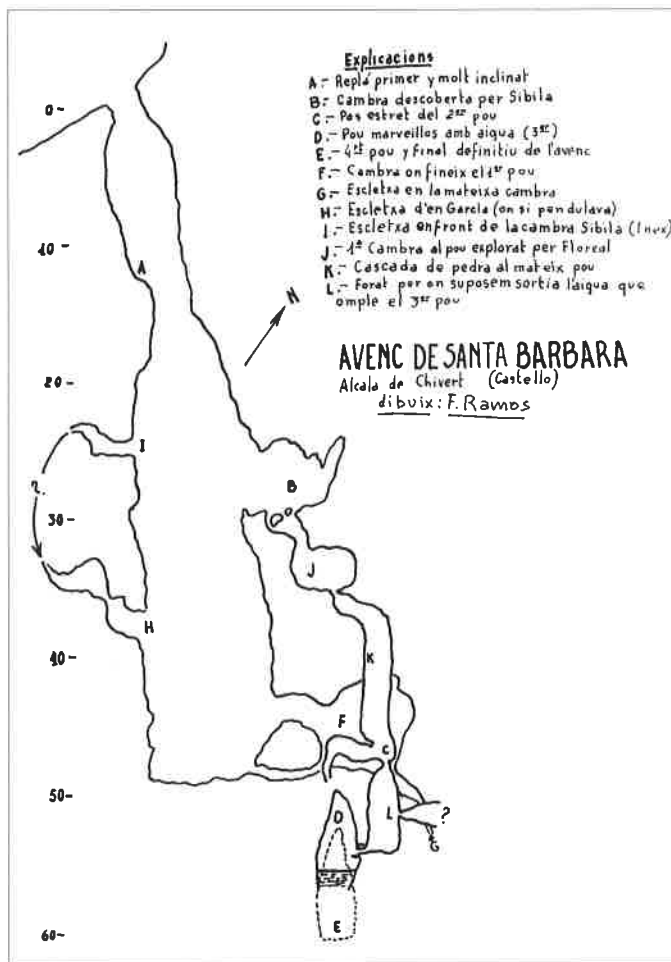
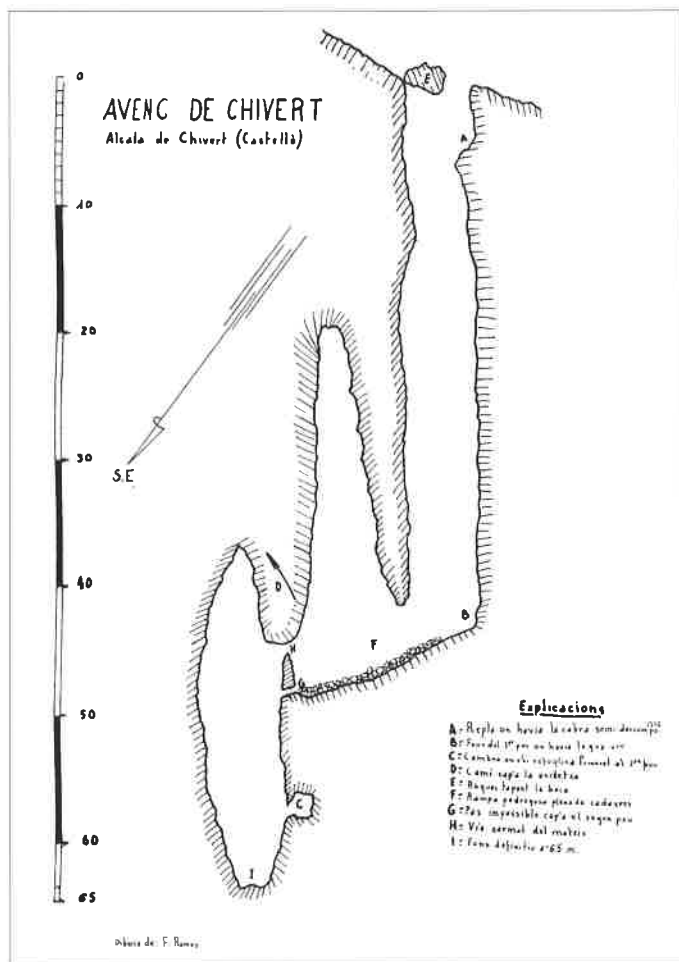
Si no hi ha cap errada o omissió, els companys que integraren l'E.R.E. del C.E.C. foren els tretze indicats en la primera llista que s'esmenta al principi d'aquest treball.

Al juny de 1955, a la portada del butlletí, sota el títol "Centre", apareix la nota "La Espeleología, otra vez en nuestras filas" donant la notícia de la incorporació d'un grup de nous socis afeccionats a les activitats espeleològiques..., donant la benvinguda a l'E.R.E. com a continuador de les tasques de Mn. Norbert Font i Sagué i del Dr. Marià Faura.

La Secció de Geografia i Ciències Naturals, en el seu apartat al butlletí del juliol, sota el títol de "Espeleología", publica una nota on informa sobre la incorporació a la Secció de nous socis dedicats a l'Espeleologia, que formen un grup denominat Equip de Recerques Espeleològiques (E.R.E.); que el diumenge dia 21 feren una exploració a l'avenc de les Granotes, de -43 m, a Castelfdefels, amb immersió i que el dimarts dia 14 es projectà una pel·lícula

Núria Ferreró pujant per una de les escasses i molt pesades escales de l'època i, seguint les normes de seguretat vigents, assegurada amb corda per un company des de dalt del pou.
(Arxiu: N.Ferreró i A.Miró).

de tema submarí, presentada per la casa Carbonell i Gimeno.

El juliol de 1955, ja sota el nom d'E.R.E. (Equip de Recerques Espeleològiques del C.E.C.), l'equip d'immersió explorà la cova de s'Aigu, a Menorca i el seu llac subterrani anomenat Miquel Angel Moll.

En iniciar-se el nou curs 1955-56, les activitats de l'E.R.E. queden reflectides regularment al Butlletí del Centre com a subsecció de Geografia i Geologia. Entre l'11 de setembre i 2 d'octubre tingué lloc a Tarragona, un Curs d'Iniciació a l'Espeleologia Subaquàtica, amb pràctiques al port i dirigit per monitors de l'E.R.E.

Durant l'octubre s'explorà l'avenc de l'Esquerrà, al Garraf, i la "Comisión Técnica de Exploraciones Subterráneas" de la F.E.M. (Delegación Catalana) sol·licità instructors del nostre grup per actuar en un curs que s'organitzà a Sabadell. Per aquestes dates es comencen a fer els tràmits per a legalitzar la utilització dels equips d'immersió i obtenir els carnets d'escafandristes.

1956 - 1957

El 10 de febrer de 1956, a la sala d'actes del Centre, es projectaren dues pel·lícules de tema submarí, del comandant J.Y. Cousteau. Al llarg d'aquest mes s'explorà l'avenc de la Pinassa, a Sant Llorenç del Munt; l'avenc de les

Aranyes (-18 m) en primera exploració i el de Corbera (-32 m) també en primera exploració, a Corbera de Llobregat. Al mes de març s'anà a la Bòfia de Sant Jaume (-35 m), al Port del Comte; es féu una prospecció per la zona de Sant Ponç de Corbera, a l'Ordal i es realitzà una immersió a La Falconera. Per Setmana Santa, s'anà a Castelló per explorar diverses primeres a la zona d'Alcalá

Lluís Martínez sortint de l'Avenc d'en Roca. Junt amb altres companys i degut a l'escàs material de que es disposava efectuaren nombroses sortides amb en Lluís Muntan, els germans Anglada i altres membres del G.E.S.

de Xivert-Penyíscola, explorant-se els avencs de Xivert (-65 m), Santa Bàrbara (-60 m) i el del Corral d'En Roca (-15 m) i es visità la cova marítima de Peníscola emprant escafandres. El 3 de juny, un grup d'escafandristes realitzaren una exploració prop de Blanes, descobrint-hi vestigis d'un vaixell submergit. Entre el 17 de juny i el 20 de juliol tingué lloc el II Curset d'Iniciació a la Immersió amb escafandra Autònoma, als locals del C.E. de Sabadell i del C.E.C.

Iniciat el curs 1956-57, el 30 de setembre es féu un descens a l'avenc de Castellsapera (-60 m) i un grup d'escafandristes exploraren el pecí "Ciudad de Barcelona" davant de la costa de Malgrat, que fou visitat novament el 7 d'octubre per un altre grup, com a cloenda de la temporada d'immersions. Els dies següents, del 12 al 14 s'inicià l'exploració del massís del Pedraforca, amb el descens a l'avenc del Verdet (-28 m), del qual es féu la planimetria i l'estudi geològic. També s'anà a diversos avencs i coves de Montserrat i Sant Llorenç.

Al gener i febrer de 1957, s'exploraren els avencs d'En Roca a l'Ordal, de la Llosa, de Campgràs, de la Papallona, del Querol i de la Fragata al Garraf i les "primeres" als avencs de l'Asensio (-76 m), del Mall (-53 m) i d'altres, al Garraf. També es feren la segona i tercera exploració a l'Avenc de l'Asensio, amb la descoberta de nous

pous, que augmentaren la profunditat fins els -84 m.

Durant el període de març-abril conjuntament amb la Secció de Muntanya es portà a terme un Curset d'Iniciació a l'Exploració Subterrània. Entre els mesos de gener i abril, s'explorà la cova del Toll, al Moianès i la cova Cambra i d'altres cavitats, als Ports de Besait.

Per Setmana Santa s'anà als Mallos de Riglos per explorar la "Sima del Cubilillo" (-127 m) i la de Riglos (-23 m) juntament amb un nombrós grup de membres del G.E.S. i del G.U.M. de Madrid. Un altre grup, també amb socis del G.E.S., explorà totalment l'avenc de l'Esquerrà (-205 m). Dos companys van prendre part com a monitors del "Cursillo Nacional de Inmersionismo" que organitzà el C.I.A.S., del 15 al 30 de juliol a bord del buc-escola "Cruz del Sur", en aigües de la Mediterrània, sortint de València i arribant a Barcelona. Amb data 19 de novembre, es celebra una assemblea extraordinària per renovar la Junta i definir les directrius futures i les relacions amb el C.E.C.; la nova Junta restà constituïda de la següent forma: E.Pomerol, President; Joaquim Gràcia, Secretari-Tresorer; Ll.Martínez Canales, vocal d'Espeleologia i E.Sánchez Jordan, vocal de Subaquatisme; representant permanent a la Junta de la Secció: J.Gràcia.

En la composició d'aquesta Junta queda reflectida la dicotomia que es vivia al grup, pràcticament des de la seva fundació, entre l'espeleologia clàssica i els afeccionats al subaquatisme, alguns d'ells camí de la professionalització i tots cada cop més abocats al mar, car els pocs sifons que aleshores es coneixien eren lluny de les possibilitats tècniques i dels medis materials disponibles.

1958-1960

En aquests anys es comença a gestar el primer canvi generacional a l'E.R.E., amb la incorporació de nous socis bàsicament, però, inclinats vers l'espeleologia terrestre i més rarament per les activitats d'aigua, malgrat el bon ambient en què es movia aquesta especialitat; potser el problema era l'estacionalitat, car la immersió

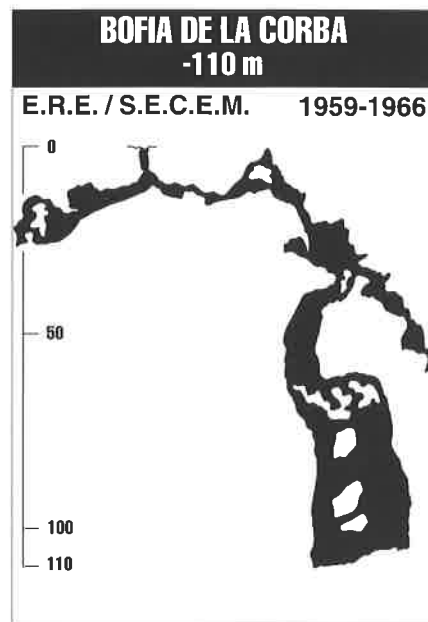
Mª Antonia Sucrana, el 1960, a l'Avenc Emili Sabaté. (Foto: F. Alabart).

L'Arnau Miró -cal fixar-se amb el casc- fou durant bastant temps un dels socis més actius de l'equip. (Foto: Arxiu A.Miró i N.Ferreró).

s'acostumava a practicar a la primavera i a l'estiu, faltant una continuïtat, una relació personal com la que unia el grup fundador.

De fet el 23-10-59 tingué lloc una assemblea especial per relançar els temes subaquàtics, d'on sortí una comissió encarregada de fomentar projectes i aportar idees de cara a la següent temporada. Tot plegat semblava demostrar - i les relacions d'activi-

tats ho confirmen - que ja era clar el predomini de l'espeleologia clàssica al si del grup.

De mica en mica es van eixamplant les zones visitades i d'entre les sortides al Garraf o Sant Llorenç comencen a destacar les troballes als Rasos de Peguera (Avenc del Pla de la Corba i d'altres), a la Cerdanya o a la Vall de Serradell. També en aquests anys s'inicia el costum, vigent fins fa ben poc, de celebrar castanyades a Campgràs o Ardenya.

A començaments de novembre de 1960 un grup de l'E.R.E. participa a l'emblemàtic IX Curset Oficial d'Espeleologia organitzat pel S.E.S. del C.E.Puigmal que segons diuen, va causar, en el seu moment, una revolució a l'Espeleologia Catalana, encara que a l'Equip això no es va notar.

1961-1962

El 21-11-60 hi ha una renovació de la Junta d'on surt en Jacques Grossman com a President i on ja dominaven els elements totalment formats al C.E.C. com M.Antònia Sucrana, Vicenç Cusó, Ricard Ramos i altres.

Augmenta moltíssim el nombre d'activitats, són normals dos o tres activitats en un mateix cap de setmana i encara que predominin de bon tros les portades a terme als massissos de les rodalies de Barcelona, són nivells d'activitat molt alts i que confirmen la tesi sobre la massificació de l'espeleologia a la dècada dels seixanta.

Tanmateix comencen a aparèixer les persones que marcaran el grup al llarg dels propers anys: O.Escolà, J.Senent, J.A.Raventós, F.Godoy, E.Petit, etc.

La immersió a l'E.R.E.

Albert Martínez i Rius

Durant molts anys el que va diferenciar l'E.R.E. de la resta de l'espeleologia catalana ha estat la pràctica de la immersió. A batagades, ara uns, ara altres, entre tots s'ha aconseguit una certa continuïtat. Fins i tot a la dècada dels vuitanta, quan gent de diferents grups catalans ja treballaven en la immersió subterrània van ser membres de l'E.R.E. els únics en descobrir continuacions importants darrera un sífó.

És interessant observar que, en els orígens de l'E.R.E., l'espeleologia terrestre i la subaquàtica anaven íntimament lligades. Això és francament sobtat si tenim en compte que actualment estan bastant dissociades i que són pocs els qui practiquen aquesta segona activitat. En aquells temps, la tècnica i el material eren molt rudimentaris, però això quedava solventat per un cert esperit romàntic i aventurer. Potser la mateixa evolució de la tècnica, cada cop més especialitzada, de la immersió espeleològica ha fet desaparèixer bona part d'aquell esperit inicial alhora que n'ha reduït el nombre de practicants.

1951

El primer objectiu que es van plantejar els fundadors de l'E.R.E. (quan encara eren a l'A.E.C.) va ser la surgència marina de La Falconera (Garraf). No és d'estranyar, donat que aquest riu subterrani havia estat motiu d'interès per part de Font i Sagué (1898-1900), Faura i Sans (1910-14) i Amat i Carreres (1923-25), els quals es plantejaven l'origen del riu subterrani, sobretot per aprofitar-ne l'aigua dolça. Ja l'any 1932 Llopis Lladó deia que l'única solució era submergir-se i remuntar el riu fins a la capçalera, cosa que sembla que va intentar a pulmó lliure. Segons A. Ballester, no va ser l'únic en fer-ho, ja que en el butlletí del A.E.C. escriu: "Recientemente el G.E.S. -asimismo- tuvo que

frenar sus ímpetus frente a dificultades del mismo orden" referint-se a l'acció d'en Llopis. D'aquesta manera el mes de novembre, s'iniciaren els treballs d'exploració i es constatà la necessitat de material d'immersió (G. Cantí).

1952

Segons sembla, A. Ballester (E.R.E.) i S. Farrán, van anar a França a buscar les primeres escafandres autònomes del país. Aquelles escafandres eren aparells no gaire més evolucionats que els que havien inventat, el juny del 43, Jacques Cousteau i l'enginyer Gagnant. De tota manera com que desconeixien la tècnica van anar a parlar amb membres de l'Associació de Pesca Submarina (A.P.S.), els quals tampoc en savien d'immersió amb escafandre, però entre tots i, amb algunes revistes, aconseguiren realitzar les primeres activitats. D'aquesta manera al setembre i octubre comencen les exploracions i la topografia del Riuet

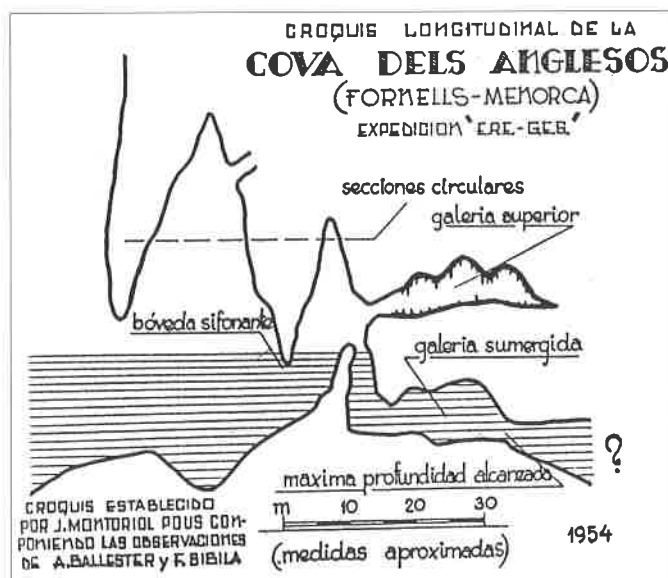
de Garraf, tal com s'anomenava a La Falconera, fent alguna petita immersió.

1953

El 24 de maig, A. Ballester (E.R.E.) i E. Admetlla (encara de l'A.P.S.), realitzen la primera immersió seriosa a La Falconera, també considerada la primera immersió en un sífó a l'estat espanyol. Es fa poc recorregut a causa de problemes amb la llum. El 31 de maig, es realitza la segona immersió, on s'exploren 40 m i -22 m, segons diuen, amb 3 h d'immersió (?), cosa que costa de creure ja que els aparells no tenien tanta autonomia.

1954

D'aquestes experiències amb escafandres, un grup format per membres de l'E.R.E. i de l'A.P.S. funden un grup específic d'immersió amb el nom de Centre de Recuperació i d'Investigacions Submarines (C.R.I.S.), encara que, de fet, segons A. Ribera, el 52 ja havia sorgit la idea i el 53 es constituí el grup d'una manera informal. El 18 juny es realitza la benedicció d'una imatge de la Moreneta feta de plom, per l'Abad Escarré al monestir de Montserrat i posteriorment es col·loca a -12 m a La Falconera a càrrec d'A. Ballester (E.R.E.), C. Vidal i E. Admetlla (del recent creat C.R.I.S.). Cal destacar el fet que ajudaren el capellà M. Zayas a baixar amb escafandre junt amb ells. Els diaris de l'època ressaltaren amb grans titulars la "gesta": "La Virgen de Montserrat en un altar submarino"; "Fué colocada en la Cueva La Falconera un mes antes que en Italia se imitase el ejemplo"; "La primera capilla subacuática del mundo en una cueva de Garraf"... Segons explica E. Admetlla en un article de diari titulat: "Las maravillosas aventuras de los hombres-rana barceloneses. El

Antoni Ballester i Francesc Sibila a la Cova de Na Polida, l'any 1954. (Foto: Arxiu F. Sibila).

enigma del Riuet de Garraf resuelto por estos audaces exploradores", la col·locació de la verge va ser fruit de "...un momento de angustia" que va passar A. Ballester quan se li va acabar l'aire dintre de La Falconera, mentre l'esperava amb una llum per senyalar-li el camí.

Durant el setembre es realitza l'exploració, juntament amb el G.E.S. del C.M.B., de la Cova de Na Polida (Menorca), cavitat d'accés pel mar amb un gran llac. Escriu A. Ballester les seves reflexions sobre la pobresa dels mitjans: "... mientras yo perdía de vista al compañero Sibila, ardidamente lanzado hacia una desconocida galería inundada, portador del E.R.E. hacia la más alta cumbre de dignidad deportiva...". Hi van participar: A. Ballester i F. Sibila (E.R.E.) i Armengol i Asens (G.E.S.). Potser a partir de la constatació dels problemes tècnics, el mes d'octubre, F. Sibila i A. Miró busquen l'assessorament del capità Cousteau, amb el qual s'entrevisten.

1955

El 29 maig, amb un E.R.E. recent incorporat al C.E.C., i juntament amb el G.E.S., s'inicien les exploracions a

l'Avenc de les Granotes (Garraf), on a -43 m es troben uns pous inundats. Els dies 12 i 26 juny es torna a aquest avenc explorant, amb escafandres, els pous finals inundats (A. Ballester, L. Martínez, A. Miró i V. Peña). Probablement, poc temps després es fa una immersió a l'Avenc de la Carretera (a prop del de les Granotes): té uns 2m secs i els escafandristes exploren uns 10 m inundats (A. López i F. Ramos).

Els dies 1-10 de juliol es realitza l'exploració subaquàtica del llac Miquel Angel Moll a la Cova de S'Aigu (Menorca). El llac té uns 1.200 m², una superfície molt important en aquella època. S'aconsegueix la superació d'un sífo que dóna accés a una altra sala.

El 4 de setembre es realitza una nova immersió a La Falconera (A. Ballester, V. Peña i F. Sibila), i s'inicia el primer Curset d'Immersió organitzat per l'E.R.E.

1956

Per l'1 de març es realitza una nova immersió a La Falconera (F. Ramos i F. Sibila). En aquest mateix mes es fa la sol·licitud a Comandància de Marina per crear el grup subaquàtic "Sección

de Inmersiones Subacuáticas del C.E.C.", sota la direcció de E. Pomerol. Es interessant destacar l'article 2on que diu: "Objetivos: sin menoscabo de realizar en el mar todas las actividades previstas en los anteriores artículos, el principal objetivo que se asigna a este grupo es la inmersión subacuática de carácter espeleológico." Es crea un bon ambient d'immersió en el grup, programant activitats relacionades amb l'escafandriste: pel·lícules i xerrades. Durant la Pasqua es porta a terme l'exploració subaquàtica de la Cova Marítima de Peníscola de 50 m (F. Ramos i F. Sibila).

Durant el juny-juliol es realitza el II Curset d'Immersió organitzat per la "Sección de Geografía, Geología y E.R.E." amb pràctiques a La Falconera. Després es reparteixen els primers carnets oficials, suposem que seguint les recomanacions del Jefe del Sector Naval Militar de Catalunya, que en una carta adreçada al president del C.E.C. diu: "Otras Entidades han tenido la gentileza de imprimir en dichos carnets un recuadro para la inclusión de sellos de las Instituciones Benéficas de la Armada por valor de diez pesetas."

A l'agost es realitza el rescat del cos d'un muntanyenc ofegat al llac Marboré (V. Peña, M. Recasens i E. Sánchez), i al setembre es duen a terme pràctiques davant de Malgrat, en el vaixell enfonsat "Ciudad de Barcelona" (E. Sánchez, J. M. Recasens, M. Secall, A. Miró).

1957

En aquest any, comença l'interès per passar el sífo terminal de la Cova de les Aigües (L'Espluga de Francolí) i A. Ballester ho intenta sense aconseguir-ho. E. Sánchez i L. Martínez fan de monitors en un curset del Centro de Investigaciones y Actividades Subacuáticas (C.I.A.S.).

1958

J. Canals descriu una sèrie d'immersions explorant les coves de les Medes i una cova que travessa l'illa de Ferriol, davant de la cala del mateix nom, amb fondàries de -30 i -45 m. També, fa menció d'una cova marina anomenada la Pedrosa o Cova d'en Sala de -30 m de fondària.

1959

Al gener, F. Sibila com a resultat d'una sol·licitud de la Subsecretaria del Ministerio de Gobernación assessorada tècnicament a Ribadelago. Poc després es realitza una assemblea a l'E.R.E. per aprovar la creació de la Secció Subaquàtica.

Vicenç Peña, Julia Calzada, Antoni Ballester i Francesc Sibila el juliol de 1955 a Menorca. (Foto: Arxiu F. Sibila)